

Перелік використаних джерел:

1. Тенденції цін. Що буде з ринком нерухомості після війни? / Інформаційний портал депутатів Львівської міської ради. URL: <https://www.lvivrada.gov.ua/trybuna-deputata/item/11033-tendenciji-cin-shto-bude-z-rynkom-neruhomosti-pislya-viyny>
2. Міграція та соціально-політичні настрої під час повномасштабної війни росії проти України – десята хвиля дослідження : аналітичний звіт / Gradus Research. Київ, 2022. URL: https://gradus.app/documents/301/Gradus_EU_wave_10_UA.pdf
3. Статистика ринку нерухомості. ЛУН Місто. URL: <https://misto.lun.ua>

УДК 332.1; 364.1

Пришляк Данило

студент групи ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Панухник Олена

доктор економічних наук, професор

завідувачка кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль, Україна

Danylo Pryshlyak

student of the group PFm-51

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

Olena Panukhnyk

Doctor of Sciences (Economics), Professor

Head of the Department of Economics and Finance

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

РЕГІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ REGIONAL BUSINESS CHALLENGES DURING THE WAR

У сучасних умовах господарювання розвиток бізнесу є основним напрямом політики економічного розвитку держави. Це допомагає вирішувати питання та проблеми як соціально-економічного, так і суспільного характеру в регіонах та в країні загалом. З огляду на сильне суспільно-політичне потрясіння, зумовлене повномасштабною агресією росії проти України, сьогодні український бізнес пов'язаний з багатьма ризиками, труднощами, викликами, негативними факторами та чинниками.

В умовах війни зупинка або значне згортання активності більшості видів економічної діяльності, руйнування виробничих та інфраструктурних об'єктів, вимушене переміщення громадян України у напрямку безпечних місць перебування з одночасним зростанням рівня безробіття у країні, а також загроза глобальної продовольчої кризи внаслідок зриву посівної кампанії, стали одними із найактуальніших викликів, які потребують невідкладної реакції та державної підтримки [1].

За даними Міністерства економіки України [2], від початку війни в Україні, ВВП скоротився на 30%, що є досить непоганим показником, адже прогнози Світового банку досягали край низького рівня – лише 45%.

Результати щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни», здійснюване громадською організацією «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», свідчать про те, що основними перешкодами ведення бізнесу в країні є [3]:

- 1) подорожчання сировини і матеріалів (63% опитаних);
- 2) складнощі з логістикою на території України (41% респондентів);
- 3) брак обігових коштів – 37% керівників підприємств зазначили цю проблему;
- 4) порушення ланцюгів постачання та недоступність клієнтів і постачальників через бойові дії, руйнування і логістичні труднощі підприємств (33% опитаних);
- 5) зменшення попиту на продукцію або послуги підприємств (30% респондентів);
- 6) державне регулювання курсу валюти (26% опитаних);
- 7) небезпека працювати (18% керівників підприємств);
- 8) брак робочої сили через виїзд або мобілізацію працівників (15% опитаних);
- 9) корупція (9% респондентів);
- 10) брак палива – лише 8% представників бізнесу вказали на дану проблему;
- 11) пошкодження майна або товару внаслідок бойових дій (6% опитаних);
- 12) перебої з водо-, тепло- та електропостачанням – 4% керівників підприємств виокремили цю проблему.

Розглядаючи вищеперераховані виклики, які виникають між підприємствами в областях України, слід зазначити, що у Дніпропетровській та Житомирській областях ключовою проблемою є зростання цін на сировину або матеріали – 95% опитаних керівників у кожній із цих областей. Також на цю проблему часто вказують у Сумській (89%), Полтавській (85%) та Хмельницькій (84%) областях.

Не менш важливим питанням є складнощі з перевезення сировини або товарів територією України. У Черкаській (80%) та Кіровоградській (70%) областях дана проблема відчувається найбільше.

На розрив ланцюгів постачання найчастіше вказує бізнес Дніпропетровської (75%), Черкаської (73%) та Запорізької (70%) областей. Керівники підприємств у Кіровоградській, Чернівецькій та Запорізькій областях частіше від опитаних в інших регіонах повідомляють про негативний вплив державного регулювання курсу валют на їхню діяльність (більш як 75% респондентів у кожній із цих областей).

Крім цього, попри зменшення частки бізнесу, який говорить про те, що працювати небезпечно, загалом у вибірці в деяких регіонах ця проблема залишається гострою для підприємств. Це, зокрема, Дніпропетровська область (95% опитаних), Вінницька область (67%) та місто Київ (61%). Подібно до цього, попри те, що брак робочої сили у вересні 2022 року не ввійшов до числа найпоширеніших проблем для всього опитаного бізнесу, на цю проблему особливо часто скаржаться підприємства Тернопільської та Львівської областей (47% та 46% відповідно), а також міста Києва (43%) [3].

Відповідно, можна спостерігати тенденцію, що найбільш болісно бар'єри ведення бізнесу відчувають підприємці центральних і східних областей України, що можна пов'язати із локальним їх розміщенням.

Отже, реалії сьогодення ставлять перед бізнесом та владою низку викликів та завдань, ключовим з яких є ефективне функціонування підприємств в умовах бойових дій. Бізнес має відновлювати роботу – це запорука наповнення державного бюджету, збереження платоспроможності населення, посилення економічної стійкості держави. Усунення зазначених вище ризиків і загроз ведення бізнесу в Україні дасть змогу сформувати та реалізувати державну політику у всіх пріоритетних сферах життєдіяльності, яка дозволить запуснути механізми збереження економічного потенціалу та відновлення економіки держави в умовах воєнного стану.

Пам'ятаймо, що кожна криза у світі може розглядатися із двох позицій: як стимул розвитку до кардинальних змін, або як перешкоди до будь-яких дій.

Перелік використаних джерел:

1. Економіка регіонів України в умовах війни : ризики та напрями забезпечення стійкості : науково-аналітичне видання / наук. ред.. Сторонянська І.З. Львів, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». 2022. 70 с.

2. Міністерство економіки України : офіційний сайт. URL: <https://www.me.gov.ua>
3. Щомісячне опитування підприємств : Український бізнес під час війни. Вип. 5, вересень 2022 р. / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua/ua/institute/news?pid=7008>

УДК 330.8:379.8

Стойко Ігор

кандидат технічних наук, доцент
доцент кафедри управління інноваційною діяльністю і сферою послуг
Тернопільський національний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Долубовська Ольга
магістр

Тернопільський національний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Stoyko Igor

Docent, Associate Professor of Innovation Management and Services
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Dolubovska Olha
Master

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ У ВОЄННИЙ І ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД SOCIAL RESPONSIBILITY OF BUSINESS IN UKRAINE IN THE WAR AND POST-WAR PERIOD

«Справжній мир – це не просто відсутність війни, а наявність справедливості»
Лаура Джейн Адамс, лауреатка Нобелівської премії миру

В останні роки в Україні спостерігається зростаючий інтерес до принципів соціальної відповідальності підприємств, активізація яких набула актуальності з початком воєнної агресії Росії проти України, які в основному характеризуються волонтерською діяльністю, і повинні стати визначальними для бізнесу у післявоєнний час і з вступом України до Європейського Союзу. В той же час у всьому світі вже декілька десятиліть розвивалась концепція соціальної відповідальності і корпоративної соціальної відповідальності. Український бізнес не часто у своїй діяльності користуються принципами соціальної відповідальності, найчастіше аргументуючи таку позицію фінансовою неспроможністю, вітчизняні підприємства мало пропагують її, адже рівень ознайомленості з цією тематикою є недостатнім для усвідомлення важливості цього питання для бізнесу.

Принцип соціальної відповідальності або точніше концепція соціальної відповідальності в контексті будь-якого бізнесу означає, що фірма/компанія/підприємство/організація функціонує для досягнення своїх фінансових цілей і крім цього допомагає суспільству. Ідея полягає в тому, що бізнес повинен поєднувати прибуткові види діяльності з діяльністю, що приносить користь суспільству. Тобто соціально-відповідальна бізнесова структура не повинна працювати виключно для максимізації прибутку, а має приймати рішення та виконувати дії, які є прийнятними з точки зору цілей і цінностей суспільства.